

PLATON PARDĂU

Hana

Roman de dragoste și ură

Partea întâi

1

PROFESORUL CAROL POPA se pomeni azvârlit la cinci sute de kilometri de București, tocmai în creierul munților Carpați, în Doruna – unde, de altfel, se și născuse. „Azvârlit” e un fel de a spune, făcuse drumul cu trenul, aproape o noapte de vagon de dormit – singur – loc pe roată, clănțănind, bubuind, zburând prin gări, auzind sau părându-i-se că aude voci, văzând sau părându-i-se că vede lumini, văzând prin întuneric sau părându-i-se că se întâmplă astfel, după cum era și cu enervările reale sau imaginate, care ba i se aprindeau în minte, ba se stingeau. Și astea toate din pricină că Hana, născută și ea în Doruna, evreică din Doruna, ținea ca el să răspundă pozitiv la invitația oficialităților locale de a întruni „fiii celebri” ai Dorunei, într-o manifestare care se voia grandioasă, dar nu fusese deloc grandioasă, cu toate că se auzi fanfara în preajma obeliscului ridicat, cine mai știe de cine, și mereu modificat – cine mai știe de cine –, iar vreo cincizeci de necunoscuți, în sala de onoare a primăriei cu turn și ceasuri negre, la o masă gigantică dispusă în dreptunghi cu fața pentru prezidiu și coada pentru neprezidiu, vreo cincizeci de necunoscuți deci, cu timp dinainte stabilit

și cronometrat la cinci minute, de un primar tânăr, uscățiv și zâmbăreț, în ciuda unui aer de rigiditate, își spuseră biografiile. Patroni cu câte una, două, trei firme, ingineri la uzina mecanică făcătoare de ce vrei și ce nu vrei, numai materie primă să fie, medici stagiaari, asistente înfumurate, ba și proprietarii celor două cârciumi celebre ale Dorunei: una în parcul dendrologic plantat de vreun veac, pe când Doruna căzuse, odată cu Bucovina, sub austrieci, alta, pe drumul spre Ardeal, ascunsă printre vilișoare, dar vestită printr-o ciorbă de burtă fără egal. Între aceste două cârciumi prospere, diriguite de bărbați tineri, roșii în obraji și mirosind a brânză, prin dimineata pâcloasă, amuțită de iarna aflată în toate drepturile ei, se înălța ruina Cazinoului balnear, unde cel ce avea să fie profesorul chirurg oncolog Carol Popa, când clădirea barocă, zidită tot de austrieci, era în toate splendorile aurăriilor ei, recitase în sala de spectacole cu 304 locuri, pe scena, semicirculară, poezii despre victoria rușilor asupra nemților, eliberarea Chinei de către Mao-Tse-Dun, strategie care-l aruncase în Taiwan pe Chiang-Kai-Și, dansase „Arcanul” și „Bătrâneasca”; iar doi ani mai târziu, după ce nu reușise să se facă actor de teatru, întâi, și de film, apoi, să fie as în felurite jocuri din ținuturile Someșului, unde lucrase, pedagog la un liceu, „George Coșbuc” – dacă se uita în cartea de muncă – exact trei sute șaiszeci de zile.

Au fost și momente de emoție. Carol Popa, om la aproape șaptezeci de ani, aflat în așteptarea legii care pensiona chiar și medicii profesori, văzând atât cât

îi permitea miopia vârstei, își descoperi, nebăgate de nimeni în seamă, două din fostele lui profesoare, ambele de literatură, slavă Domnului!, că peste un matematician de-ar fi dat, întâmplarea i-ar fi lăsat un gust acru, dacă nu ar fi considerat-o un eșec. Emoționat fusese nu doar că-și întâlnise bătrânele foste profesoare, ci de faptul că ele, de după dioptriile multe, abia îl recunoscuseră, dacă îl recunoscuseră, pe fostul lor elev în bărbatul înalt și, la rândul-i, miop, dar evitând, din cochetărie, să-și pună ochelarii cu rama de aur cumpărați la Bruxelles cu prilejul unei vizite la NATO ca membru al suitei demnitarului V.; emoționat fusese deci tocmai de lipsa de emoție a celor două foste care își lăsaseră sărutate mâinile, îngăimaseră câte un „a, magistrul”, și porniseră spre ieșire, fără să-i lase certitudinea că le impresionase faima lui.

Aici îl azvârlise Hana! S-o bodogănească?! Prea era în el această soție evreică a lui, cu profil nemțoid, cea mai tânără evreică dacă ar mai fi locuit în Doruna, prea făcea parte din el, într-atât încât cedase după ce-l pisase doi ani cu ideea de a ridica o casă a lor pentru bătrânețe (?) pe meleagurile de naștere, unde despre mulțimea de evreii locului de altădată, nu departe de cea fostă mulțime a nemților – mărturie mai stătea cimitirul ascuns de brazi negri și uitați de vreme, pe o costișă în stânga, cum mergi către de toți cunoscutul pârau Bizom.

Cu acest pârau Bizom, profesorul doctor docent, specializat în oncologie, avea oarece legături. Tot pe o costișă pe stânga, proprietate cândva a neamului

lui, tocmai unde apa se înfundă în pădurile numite mai încolo Dealul Negru, o stră-stră-străbunică fusese ucisă cu barda, decapitată ca-n filmele de capă și spadă. Ucisă degeaba. Comori moarta nu avuse-se, iar ucigașul își sfârșise zilele în închisoarea de la Cernăuți, la puțină vreme după terminarea Primului Război Mondial.

Asta fusese cu întâlnirea cu „fiii Dorunei”; de adăugat ar fi că profesorul primise și o diplomă de „Vizitator de onoare al orașului”, el, băștinaș din tată în fiu de vreo două sute de ani, urmaș al lumii trecute peste munți din Ardeal în Moldova, fugari de unirea bisericii ortodoxe cu Roma pe la anul 1700. Oricum, diploma era frumoasă și, din punctul de vedere al adevărului strict, chiar amuzantă, puțin și cam adevărată, dacă ținem seama că omul plecase din Doruna de pe la 18-19 ani și rar mai dădea pe aici. De aceea cumva amuzantă era și întoarcerea în Doruna, ideea Hanei cu casa cea nouă din spatele casei vechi de lemn, aproape pustiiată, arar locuită de ei atâta amar de vreme! Că socru-su murise fără să apuce s-o tencuiască pe dinafară. Cât trăise soacră-sa, îi mai apucaseră, pe el și pe Hana, câte șapte-opt zile pe an oaspeți în odaia care dă spre strada ce duce către Ardeal în stânga și spre Parc în dreapta; apoi, cu aportul directorului foarte amabil de la uzina „Dorunamecanica”, inginerul Nichita, făcuse rost de o ștangă de fier, groasă, vopsită în verde, de două buloane îndeajuns de lungi să treacă prin pereți și să-și scoată capetele prin ștangă, pusese două lacăte chinezești grele,

cumpărate din piață, închisese totul și lăsase cheile în mâna Gastei, mătușa Hanei.

La întâlnirea „fiilor celebri”, Gusta, care locuia la parterul vechii case de lemn și se lupta cu o ciupercă, imună la orice tratament în hotărârea ei să roadă casa de brad, din temelii până la etaj, până la țigla roșie de pe acoperiș, Gusta deci avea și ea un amestec în venirea profesorului în Doruna: cheile. Cum-necum, între „fii” nu se afla niciun evreu și nici pretenții n-ar fi avut vreunul dintre cei șase care mai trăiau și erau din partea locului. Excepția era Hana, cercetătoare de marcă la Institutul de virusologie, autoare a unui raft de cărți pe teme simpatice, de la râie până la SIDA. Dar neinvitată. Popa îi propusese să vină împreună, ce dracu, doar suntem destul de „fii”. La care primise uluitorul răspuns că evreii știu când sunt doriți și când nu, iar în ea vorbea un glas care zicea hotărât „nu”. Cu aceeași hotărâre – repetăm – îl azvârlise însă pe profesor în Doruna și cu o și mai mare hotărâre diriguise ridicarea noii case, aproape terminată acum, și golise de mobilă casa cea veche din simplul motiv că nu voia să facă drum de strămutare a porilor putreziciunii lemnului dintr-o parte în alta. Și mai era un motiv: dormitorul părinților. Patul în care îi murise tatăl și în care dormise maică-sa! Mobilă cubistă, lemn natur, peste o jumătate de veac de rezistență în vreme de capitalism, război, deportare, fascism, comunism, și nu se știe ce va mai fi. Profesorul avusese nedelicatețea s-o întrebe dacă nu cumva ideea ei este ca el să moară tot în acel pat, iar ea la București, în

transatlanticul de apartament dat lui cu chirie de comuniști, ca unuia pe care îl socoteau de-al lor, pe când el nu era decât al bolnavilor pe care-i opera de cancer și câte unul mai supraviețuia. În partid, nici vorbă. Ea se mulțumise cu o tăcere, care semăna teribil cu acelea pe care i le ridica în față ori de câte ori o întreba cum trăiseră ei în Transnistria, unde fusese deportată între 1941 și 1944.

Cât despre Gusta, era mătușa nemuritoare, cu o mutră de madonă zugrăvită de un pictor copist, păr creț, sprâncene groase, șolduri bine vizibile și un fel de veselie pe față, de care profesorul nu era sigur dacă nu-i un rictus ce nu exprimă stările ei de suflet. Argumente pentru a doua eventualitate existau: Gusta se simțea perfect în singurătatea casei vechi, luptându-se cu ciuperca cea fără antidot, și nu părea hotărâtă să moară aici în Doruna, nici în altă parte. De aceea și acceptase urgent complicitatea. Cum avea el să doarmă într-o casă pustie, golită de mobilă, rămasă doar cu sobele și fără apă? Hana pregătise totul: cameră la hotelul „Caraiman” reținută, confort extra. Ciudățenia aici intervine! Profesorul avea un plan secret. Să doarmă în casa pustie! Era o experiență. Poate are prilejul să converseze cu vreo stafie sau cu domnul drac! Sigur, nu ar fi fost ca în castelele englezești cu stafii, dar într-o casă aproape părăsită unde rezista Gusta din Doruna, măcar un drăcușor s-o afla, unul cu coada roșie! Așa că Gusta descuie unul din destul de ruginitele lacăte, scoase ștanga verde, împreună cu meșterul Vasile – despre care vom face vorbire (cum

zic juriștii) mai târziu – trăsni un foc în soba cea mare din camera de către drum, puse două saltele pe direcția Nord-Sud. Deasupra, somiera de la ireparabilul recamier, mobilă populară abandonată aici de zeci de ani de profesor. Iar peste, peste, peste, așternu un pat moldovenesc, cu chilotă și pernă în care-i zici iernii „bă!”. Tras aproape de înjghebarea aceasta, telefonul reprezenta elementul de modernitate salvat în pustiu, după cum căldarea cu apă rece pe scaunul din baie avea rostul ei bine stabilit.

Trebuie să menționăm însă că profesorul nu-și uitase, nicicât, trusa cu medicamente, multele lui medicamente, de la aspirină tamponată până la maycor, trecând pe la propanolol, diazepam, nitrazepam, trop, hop, hop, hop, și sculele electrice de bărbierit, căci, oricum la minus 10 grade, în ciuda spiritului sportiv, cu un „Braun” completat de un after-shave „Gillette” poți rezolva altfel unele probleme de imagine.

Asta a fost contribuția Gustei, și avem îndreptățirea să o numim, cel puțin pentru profesor, o „fică” vajnică a Dorunei. Parcă a fost ușor să-i explice dimineța, la telefon, Hanei de ce nu-i la „Caraiman”, unde avea tot ce-i trebuie, ci într-o casă pe unde mai trece, din când în când, dracul?! A luat-o de-a dreptul. I-a spus că exact asta dorise: să doarmă într-o casă pustie, pe un pat improvizat, să vadă dacă nu s-a oploșit vreun drac prin vreuna din cele trei odăi, sau în podul căptușit cu zgură, să... Hana i-a închis telefonul și l-a lăsat gândindu-se că, de fapt, n-o mințise. Ceva vrusese. Ce? În bucata de noapte cât mai rămăsese de